

HE 74/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hyvinvointiala HALI ry:n lausunnon pääkohdat StV:n kuulemiseen 7.6.2022
Hanna-Maija Kause, johtaja (terveyspalvelut)

Hyvinvointiala HALI ry:n lausunnon pääkohdat

- Hyvinvointiala HALI ry tukee tavoitetta nopeuttaa hoitoon pääsyä perusterveydenhuollossa.
- Marraskuulle 2024 siirretty viikon hoitotakuun voimaan tulon aikaraja on liian pitkällä merkittävä hoitovelkamme huomioiden.
- Asiakkaalle pitää luoda selkeä subjektiivinen oikeus päästä hoitoon. Lakiin pitää kirjata asiakkaalle oikeus saada palveluseteli tai maksusitoumus yksityiselle palveluntuottajalle, jos hoitotakuu ei pidä.
- Järjestäjälle pitää koitua sanktioita, mikäli hoitoon pääsy ei toteudu.
- Avosairaanhoidon käyntien osalta hoitotakuu tulisi ulottaa kattamaan kaikki sairaanhoidolliset käynnit, jotta tavoiteltu lopputulos toteutuisi. Myös erityisesti psykoterapeuttiseen tai muuhun psykososiaaliseen hoitoon pääsyä pitäisi nopeuttaa. HALI ry on huolissaan yleisemminkin kuntoutukseen pääsyn toteutumisesta.

Hyvinvointiala HALI ry:n lausunnon pääkohdat

- Yleislääketieteen erikoislääkäreiden määrä ei todennäköisesti riitä, mikäli heidät sisällytetään erikoisalana seitsemän päivän hoitotakuuseen.
- Hoitotakuu pitää suun terveydenhuollossa lyhentää yhteen kuukauteen ja hoitotakuun voimaan tuloa pitää nopeuttaa.
- Jotta hoitoon pääsyn todellista tilaa ja lain toteutumista voidaan seurata, asiaa koskeva tilastointi ja kirjauskäytännöt on kansallisella ohjauksella saatava kuntoon.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuutta pitää tarkastella kokonaisuutena. Yksityiset palveluntuottajat (yritykset ja järjestöt) ovat merkittävä resurssi, joita pitäisi hyödyntää ihmisten palvelujen tuottamisessa strategisesti, eikä vasta viimeisenä vaihtoehtona. Vain näin voidaan hyödyntää monituottajuutta tehokkaasti koronan pidentämien hoitojonojen purkamisessa työvoimapulan pahetessa.
- Hoitotakuun valmistelun rinnalla on etsittävä nopeita ja monipuolisia ratkaisuja työvoimapulan ratkaisemiseen ja samalla padottava henkilöstön lisäämisen tarvetta palveluiden toimintamalleja ja säädäntöä kehittämällä.

Ilman sanktioita ja riittävää velvoittavuutta hoitotakuu uhkaa jäädä kuolleeksi kirjaimeksi

- **Lakiesityksen keskeinen ongelma liittyy siihen, että jatkossakaan todellista velvoittavuutta järjestäjälle huolehtia palvelun saatavuudesta seitsemän päivän sisään ei ole.**
- Velvoittavuus on olemassa jo nykyainsäädännössä, mutta sitä valvotaan varsin väljästi. Todellisia sanktioita sen rikkomisesta julkisille järjestäjille ei koidu.
- Verrokkina voidaan pitää yksityisiin sote-palveluntuottajiin kohdistuvaa valvontaa, jossa sopimusrikkomuksista on kirjattu tuntuvat sanktiot, ja sopimusten ja lainsäädännön toteuttamista valvotaan tiukasti. Myös julkiselle järjestäjälle tulisi koitua sanktioita, mikäli se rikkoo lakia. Nykyisin näin käy äärimmäisen harvoin.
- Hyvinvointiala HALI ry kiinnittää vakavaa huomiota valvonnan toteuttamisen tasapuolisuuteen. Valvovan viranomaisen tulisi jo tällä hetkellä valvoa olemassa olevien hoitotakuuaikojen toteutumista vastaavasti kuin valvotaan yksityisten toimijoiden luvanmukaisen toiminnan toteutumista.
- **Asiakkaalle tulisi myös säätää subjektiivinen oikeus saada palveluseteli tai maksusitoumus yksityiselle palveluntuottajalle, jos hoitotakuu ei toteudu.**

Tiedon keruu ja läpinäkyvyys kuntoon

- Hallituksen esityksen ensimmäisen luonnoksen versio lain 55 pykälästä koskien tietojen julkaisemista oli lausuntokierroksen jälkeen muutettua versiota parempi. Lain velvoittavuutta tuottaa tietoa hoitoonpääsyn määräajoista on väljennetty sillä perusteella, että tietojen julkaisua koskeva sääntely voi olla hankala toimeenpanna.
- **Pikemminkin kuin väljentää hoitoon pääsyä koskevan tiedon julkaisun kriteerejä tulisi kehittää tiedonkeruun menetelmiä.** Hoidon laadun seurannan ja vertailun mahdollistamiseksi on ensiarvoisen tärkeää, että tiedon keruuta yhtenäistetään ja sen julkistamisesta tehdään velvoittavaa riittävän yksityiskohtaisella tasolla.
- Myös sote-järjestämislain (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä) 29 § velvoittaa osaltaan tähän.

Hoitotakuun rajauksia tarkasteltava kriittisesti

- Ehdotetun seitsemän päivän hoitotakuun piirissä on hallituksen esitysluonnoksen mukaan suppeampi joukko hoitoa ja palveluja kuin nykyisen kolmen kuukauden aikarajan.
- Ennaltaehkäisy, varhainen puuttuminen ja kuntoutukseen ohjautuminen eivät saa jatkossa kärsiä hoitotakuun rajausten vuoksi. Hoidon piiriin päässeiden hoitoajat eivät saa alkaa uusien aikarajojen takia venyä.
- **Avosairaanhoidon käyntien osalta hoitotakuu tulisi ulottaa kattamaan kaikki sairaanhoidolliset käynnit, jotta tavoiteltu lopputulos toteutuisi**
- **Olisi myös tärkeää, että asiakkaat voisivat tarpeen niin vaatiessa päästä psykoterapeuttiseen tai muuhun psykososiaaliseen hoitoon kohtuullisen ajan kuluessa.** Nyt näiden osalta ei esitetä muutoksia nykytilaan, joka on hoitoon pääsyn osalta paikoitellen todella huono.
- Hoitotakuun piirissä ovat esityksen mukaan muista erikoislääkäreistä poiketen yleislääketieteen erikoislääkärit. On hyvä, että yleislääketieteen erikoislääkäreiden osaamista hyödynnetään mahdollisimman laajasti. Pitäisi kuitenkin vielä tarkemmin selvittää, onko näitä erityisalaosaajia Suomessa riittävästi hoitotakuun astuessa voimaan.
- **HALI ry:n arvion mukaan yleislääketieteen erikoislääkäreiden määrä ei riitä, mikäli heidät sisällytetään seitsemän päivän hoitotakuun piiriin.**

Suun terveydenhuolto

- Suun terveydenhuollon hoitotakuun kiristäminen perustasolla nykyisestä kuudesta kuukaudesta on erittäin kannatettavaa.
- Vielä kolmenkin kuukauden hoitoon pääsyn odottelu on varsin pitkä, ja lain voimaan tulon siirtäminen 1.1.2024 asti pitkittää nykytilanteen paranemista suun terveydenhuollon osalta kohtuuttomasti.
- Hammaslääkäreistä yksityisellä sektorilla työskentelee 38 %. Hammaslääkäriliiton työmarkkinatutkimuksen 2021 mukaan 23 % kyselyyn vastanneista yksityishammaslääkäreistä kertoi, että potilaita on liian vähän siihen nähden, paljonko heitä voisi hoitaa. **Patoutunutta hoitovelkaa voidaan erityisesti suun terveydessä nopeasti purkaa yksityisten palveluntuottajien avulla.**
- HALI ry katsoo, että **hoitotakuu tulisi suun terveydenhuollossa lyhentää yhteen kuukauteen.** Tämä on mahdollista, mikäli hoitotakuun toteuttamisessa hyödynnetään olemassa olevat yksityisten palveluntuottajien resurssit.

Yksityistä ja julkista tuotantoa on tarkasteltava strategisesti kokonaisuutena

- Vuonna 2019 sote-palveluissa työskenteli yhteensä 422 000 ihmistä. Kunnissa ja kuntayhtymissä työskenteli yhteensä 205 864 sote-alan ammattilaista. Vaikka julkinen sektori on suurin työllistäjä, monilla sote-palvelujen alatoimialoilla yksityinen sektori työllistää enemmän kuin julkinen sektori. Koko sote-palveluala työllistää yli 88 000 henkilötyövuotta.
- Julkinen terveydenhuolto voisi hyödyntää nykyistä paljon tehokkaammin monituottajuutta eli kumppanuutta sosiaali- ja terveystalouksia tuottavien yritysten ja järjestöjen kanssa.
- Mitä strategisemmin yhteistyötä tehdään, sitä paremmat ovat tulokset. Kaikkien tuottajien järjestelmällisemmällä hyödyntämisellä on mahdollista saavuttaa kattava palveluverkko, kustannustehokkuutta verorahojen käyttöön, tuki innovaatiotyölle sekä vertailukohta julkisen omalle tuotannolle. Silti julkisen järjestäjän vallasta ja mahdollisuuksista ohjata julkisten palveluiden kokonaisuutta ei tarvitse tinkiä.
- Järjestäjien vahvistuessa uusien hyvinvointialueiden myötä ajankohta toimintatapojen muutokselle on otollinen.
- Mittavaa hoitovelkaa on eri hyvinvointialueilla ryhdyttävä purkamaan viivytyksettä, ja tässä merkittävänä apuna voivat heti, hoitotakuun voimaantulosta riippumatta, olla yksityisten palveluntuottajien resurssit.